

СТАНОВИЩЕ

на дисертация за присъждане на научната и образователна степен „доктор” по
Професионално направление Психология - 3.2. (Организационна психология) на Миряна
Димова Станчева, докторант към катедра „Социална, трудова и педагогическа
психология”, Философски факултут, СУ „Св. Климент Охридски”

Тема на дисертацията: “Работно пространство и модели на взаимодействие в
организацията”

Изготвил становището: доц. д-р Ергюл Таир, ИИНЧ-БАН

Дисертационният труд на Миряна Станчева представлява сполучлив опит за научно-изследователски проект, който не само въвежда и проучва задълбочено понятието коуркинг, но проследява и анализира моделите на взаимодействие в коуркинг пространството, както на личностно, така и на организационно ниво. Авторката успешно обосновава *актуалността* на разглеждания проблем, като се фокусира върху относително оскъдната литература, посветена на този сравнително нов концепт и липсата на задълбочени психологически проучвания. Нещо повече, коуркингът се заявява като качествено нов подход, притежаващ необходимите характеристики, за да отговори на актуалните социално-икономически и пазарни предизвикателства на динамичния и непрекъснато глоболизиращ се постмодерен свят.

Дисертацията е построена върху ясна концептуална основа, като са спазени всички изисквания, касаещи както планирането и провеждането на психологически изследвания, така и разработването и представянето на този вид научни трудове. В структурно отношение работата е представена чрез увод, изложение в три глави, заключение, изводи, приноси, библиографска справка и приложения. Дисертацията е с обем от 282 страници, от които 34 страници приложения. Съдържателното богатство на дисертацията е адекватно илюстрирано чрез 43 таблици и 71 фигури. Използваната литература включва 150 източника, представителни за изследваната проблематика, от които 15 на български език и 135 на английски език.

Теоретичната част на изследването е обстойно разработена в първа глава на дисертацията, в която Миряна Станчева представя коуркинга като нова форма на организация. Подробно и аналитично авторката ни запознава със съвременните

организационни структури, като описва произхода на виртуалните организации. Специално внимание заслужава осъщественият сравнителен анализ на бизнес инкубаторите и бизнес акселераторите по следните пет дименсии: продължителност, кохорти, бизнес модел, образователна програма и менторство. Основният акцент е върху същността – произход и история на коуъркинга, като цяло и в частност в България, на характеристиките и развитието на коуъркинга. С характерния си задълбочен стил авторката сравнява коуъркинг пространствата и бизнес инкубаторите, като въвежда и хибридни модели на коуъркинг инкубаторите, за да очертае коуъркинга като самостоятелен организационен подход, фокусиран върху изграждането на устойчива общност, стимулираща активното вътрешно взаимодействие, интернализирането и поддържането на централните ценности.

Теоретичният обзор се разширява чрез разглеждане на коуъркинга на личностно, междуличностно и организационно ниво. На първо място е проследена структурата на коуъркинг пространството, която се определя като плоска и йерархична, като проектно/матрична, като гъвкава и отворена към промяна. На второ място се представят обитателите или професионалистите, които работят в коуъркинг пространството и общността: независимите работещи, стартиращите компании, дигиталните номади, предприемачите и др. Специално внимание е отделено и на организационната култура и моделите на взаимодействие, като възоснова на класическия подход на Камерън и Фриймън се извежда типологията на коуъркинг културата: отвореност и свободен достъп – затвореност и контрол; самостоятелност – интеграция. На трето място се разглеждат индивидуалните нагласи за работа в коуъркинг пространството, като се анализират факторите, определящи присъединяването или напускането, обрисуват се личностните профили на обитателите и членовете на екипа. В заключение, осъщественият *теоретичен обзор* е илюстрация за отлично познаване на проблема като цяло, от страна на Миряна Станчева, както и успешно разграничаване на специфичния аспект, който ще се изследва.

Представената във втора глава цел, наред с формулираните задачи и хипотези на изследването, са доказателство, че докторантката притежава не само теоретична подготвеност, но и добра изследователска ориентация. Проведено е изследване върху 140 лица, разделени на членове на коуъркинг общности и представители на коуъркинг екипи от България и Европа. В изследването на коуъркинг общностите са включени представители на 9 пространства - 5 български (София, Пловдив), 3 немски (Берлин, Хамбург) и 1 испанско

(Барселона), докато при коуъркинг екипи, съответно представители на 14 коуъркинг пространства - 7 български (София, Пловдив, Русе), 5 немски (Берлин, Хамбург), 1 испанско (Барселона) и 1 австрийско (Виена). Налице е подробно описание на извадката на коуъркинг обитателите и коуъркинг екипите по социо-демографски характеристики като възраст, пол, образование, позиция и др.

Методите на изследването са качествени - включено наблюдение, полуструктурирани интервюта и количествени - две батерии от тестове, предназначени за коуъркинг екипи и коуъркинг обитатели, включващи широк набор от психологически инструменти за измерване на индивидуализъм-колективизъм; за оценка на адаптивно-иновативен стил; за типа организационна култура; за изследване на психологическото чувство за общност; модели на взаимодействие в организацията и др. Вътрешната консистентност на използваните въпросници, измерени чрез алфа на Кромбах, са напълно приемливи и подробно описани. Статистическата обработка на данните е съобразена с целите на изследването, като са приложени дескриптивен, корелационен и дисперсионен анализ.

Богатият инструментариум на изследването предполага и множество качествени и количествени резултати, които последователно са представени от автора. Интерпретациите на установените резултати са коректни и представят доказателства за многомерност и комплексност на изследвания конструкт. От една страна, се очертава вътрешната динамичност и противоречивост на коуоркинг организациите, които притежават специфична организационна структура, обединяваща в себе си коуъркинг обитатели и коуъркинг екип, които споделят обща организационна култура, без да е налице структурна взаимовръзка между тях. Налице е адхократична култура, допълвана от прояви на кланова и пазарна култура. От друга страна, личностните профили на коуъркинг обитателите и членовете на коуъркинг екипите са по-скоро с колективистична насоченост, но прилаганите когнитивни стратегии на обитателите са по-скоро адаптивни, а на членовете на екипите - иновативни. Също така, коуъркинг общността и коуъркинг екипите са развили психологическо чувство за общност, което е по-силно изразено сред членовете на екипите, като обитателите виждат в общността възможности за удовлетворяване на своите потребности, а членовете на екипите отдават повече значение на споделената емоционална връзка и членството. Моделите на взаимодействие между коуъркинг обитатели и екипи се

опосредстват от важноста, която те отдават на споделените коуъркинг ценности и от степенята, в която са развили чувство за общност. Накрая, мога да подчертая, че авторката на настоящата дисертация е представила логично, завършено и богато на резултати изследване, което има своите несъмнени *научни и практически достойнства*, които са коректно описани в приносите на дисертацията.

Представеният *автореферат* адекватно отразява дисертационната разработка като включва и публикационната активност на докторантката, в която могат да се отбележат 5 самостоятелни публикации от участия в национални научни форуми по темата на дисертацията.

В заключение, смятам, че дисертацията е по актуална и значима тема. Представеният труд доказва способностите на докторантката да планира, организира и проведе научно изследване, чиито резултати подходящо да анализира и интерпретира. Всичко това ми дава основание с убеденост да предложа на уважаемото Научно жури да оцени дисертационния труд положително и гласувам с „Да” за присъждането на Миряна Димова Станчева на образователната и научна степен „доктор”.

07.05.2017 г.

Член на научното жури:

(доц. д-р Ергюл Таир)